

ZÁKON O OCHRANĚ OVZDUŠÍ

č. 201/2012 Sb., ze dne 2. května 2012

ve znění zákona

č. 64/2014 Sb., č. 87/2014 Sb., č. 382/2015 Sb., č. 369/2016 Sb., č. 183/2017 Sb.
č. 225/2017 Sb., č. 369/2016 Sb. (část)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

(Předmět a účel úpravy, působnost zákona)

(1) Ochranou ovzduší se rozumí předcházení znečišťování ovzduší a snižování úrovně znečišťování tak, aby byla omezena rizika pro lidské zdraví způsobená znečištěním ovzduší, snížení zátěže životního prostředí látkami vnášenými do ovzduší a poškozujícími ekosystémy a vytvoření předpokladů pro regeneraci složek životního prostředí postižených v důsledku znečištění ovzduší.

(2) Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie¹⁾ a upravuje,

- a) přípustné úrovně znečištění a znečišťování ovzduší,
- b) způsob posuzování přípustné úrovně znečištění a znečišťování ovzduší a jejich vyhodnocení,
- c) nástroje ke snižování znečištění a znečišťování ovzduší,
- d) práva a povinnosti osob a působnost orgánů veřejné správy při ochraně ovzduší,
- e) práva a povinnosti dodavatelů pohonných hmot a působnost orgánů veřejné správy při sledování a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot v dopravě.

(3) Tento zákon se nevztahuje na vnášení radionuklidů²⁾ do ovzduší, na zdolávání požárů a na práce při odstraňování následků nebezpečných epidemií, živelních pohrom i jiných mimořádných událostí, prováděné podle jiných právních předpisů³⁾.

(4) Tento zákon byl oznámen v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 98/34/ES ze dne 22. června 1998 o postupu při poskytování informací v oblasti technických norem a předpisů a pravidel pro služby informační společnosti, ve znění směrnice 98/48/ES.

¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/50/ES ze dne 21. května 2008 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2004/107/ES ze dne 15. prosince 2004 o obsahu arsenu, kadmia, rtuťi, niklu a polycyklických aromatických uhlovodíků ve vnějším ovzduší.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/81/ES ze dne 23. října 2001 o národních emisních stropích pro některé znečišťující látky.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/76/ES ze dne 4. prosince 2000 o spalování odpadů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES ze dne 23. října 2001 o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/42/ES ze dne 21. dubna 2004 o omezování emisí těžkých organických sloučenin vznikajících při používání organických rozpouštědel v některých barvách a lacích a výrobcích pro opravy nátěru vozidel a o změně směrnice 1999/13/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/30/ES ze dne 23. dubna 2009, kterou se mění směrnice 98/70/ES, pokud jde o specifikaci benzínu, motorové nafty a plynových olejů, zavedení mechanismu pro sledování a snížení emisí skleníkových plynů, a směrnice Rady 1999/32/ES, pokud jde o specifikaci paliva používaného plavidly vnitrozemské plavby, a kterou se ruší směrnice 93/12/EHS.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2010/75/EU ze dne 24. listopadu 2010 o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezení znečištění).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/2193/EU ze dne 25. listopadu 2015 o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší ze středních spalovacích zařízení.

- ²⁾ Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- ³⁾ Například zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

K části první

V části první je vymezen předmět úpravy zákona o ochraně ovzduší, jeho účel a základní pojmy, s kterými zákon v následujících ustanoveních pracuje.

K odst. 1

V § 1 odst. 1 je pro účely zákona vymezen klíčový pojem „ochrana ovzduší“, čímž je zároveň obecně definován předmět úpravy a cíl zákona. **Ochranou ovzduší** se rozumí regulace lidských činností a opatření státu, jejichž cílem je na jedné straně prevence dalšího znečišťování ovzduší (tj. minimalizace množství v budoucnu vypouštěných znečišťujících látek) a na straně druhé omezení současné úrovně znečištění (tj. omezení znečišťování ovzduší ze stávajících zdrojů). Cílem této regulace je minimalizovat rizika a škody, které způsobuje znečištěné ovzduší pro lidské zdraví, životní prostředí obecně a pro jednotlivé ekosystémy. Ovzduší je jednou ze složek životního prostředí a umožňuje, aby z něj byly škodlivé látky přenášeny do jiných složek životního prostředí (např. formou deště se znečišťující látky dostanou na lesní porosty nebo do půdy). Kvalita ovzduší by měla být taková, aby se složky životního prostředí poškozené znečištěným ovzduším byly schopné regenerovat.

K odst. 2

Ovzduší, a tím pádem i jeho znečišťování „nezná hranic“. Některé škodlivé látky se ovzduším přemisťují i na velké vzdálenosti a dopadají a poškozují životní prostředí a zdraví lidí daleko od místa, kde byly vyprodukovány. Proto sehrává zásadní roli v ochraně ovzduší také právo mezinárodní a právo Evropské unie (viz výše).

Zákon o ochraně ovzduší představuje z velké části implementaci práva Evropské unie a zakotvuje nástroje, které mají umožnit splnění mezinárodních závazků v oblasti redukce emisí. Výčet směrnic transponovaných zákonem o ochraně ovzduší je uveden v poznámce pod čarou č. 1 k zákonu.

Předmět úpravy zákona o ochraně ovzduší je blíže specifikován v odstavci 2 pozitivním výčtem 5 hlavních oblastí, na které se zákon vztahuje. Jedná se o

1. úpravu nástrojů k regulaci maximální přípustné úrovně znečištění ovzduší (tj. kvality ovzduší neboli imisí) a maximální přípustné úrovně znečišťování ovzduší (tj. emise vypouštěné ze zdrojů znečišťování ovzduší);
2. stanovení závazných postupů pro zjišťování kvality ovzduší (imise, znečištění) a množství znečišťujících látek vypouštěných ze zdrojů do ovzduší (emise, znečišťování);
3. zakotvení nástrojů ke snižování znečištění a znečišťování ovzduší;
4. stanovení práv a povinností fyzickým a právnickým osobám, jejichž cílem je omezit znečišťování ovzduší, a zakotvení kompetencí orgánů veřejné správy při ochraně ovzduší;
5. stanovení povinností dodavatelům pohonných hmot sledovat a snižovat emise skleníkových plynů z pohonných hmot v dopravě a zakotvení souvisejících kompetencí orgánů veřejné správy. Jedná se o problematiku snižování emisí skleníkových plynů z dopravy prostřednictvím přimíchávání biopaliv do pohonných hmot. Přimíchávání biopaliv do pohonných hmot s ochranou kvality ovzduší (a tedy hlavním cílem zákona o ochraně ovzduší) *de facto* nesouvisí. Tato právní úprava se v zákoně o ochraně ovzduší (a to již v zákoně č. 86/2002 Sb.) ocitla spíše náhodou a na základě politických rozhodnutí. Při přípravách zákona č. 201/2012 Sb. se uvažovalo o vyjmutí ustanovení souvisejících s biopalivy a jejich úpravu v samostatném zákoně, ale bohužel se tak nestalo.

K odst. 3

Působnost zákona o ochraně ovzduší je vymezena také negativním způsobem. Výslovně je stanoveno, že se zákon o ochraně ovzduší a nástroje v něm zakotvené nevztahují na:

- vnášení radionuklidů do ovzduší; toto „znečišťování“ je regulováno zákonem č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), a o změně a doplnění některých zákonů;
- mimořádné události, jako jsou například zdolávání požárů a práce při odstraňování následků nebezpečných epidemií a živelních pohrom; při těchto zde uvedených a jiných mimořádných událostech se ustanovení zákona o ochraně ovzduší neaplikují, což prakticky znamená, že například nemusí být dodrženy emisní a imisní limity a plněny další povinnosti stanovené zákonem o ochraně ovzduší (např. si lze představit, že v případě epidemie či živelné pohromy bude třeba porušit jinak obecně platný zákonem o ochraně ovzduší stanovený zákaz spalování odpadu).

K odst. 4

Jedná se o typickou oznamovací klauzuli obsaženou ve všech vnitrostátních právních předpisech, které upravují povinnosti technické povahy. S cílem zamezit

vytváření technických překážek obchodu na vnitřním trhu Evropské unie, vytvořila Evropská komise informační systém o technických předpisech členských států, které se týkají výrobků (průmyslových i zemědělských) a pravidel pro služby informační společnosti. Členské státy mají povinnost oznámit prostřednictvím tohoto informačního systému návrhy všech svých technických předpisů, a to ještě před jejich schválením. Následuje tříměsíční odkladná lhůta, během níž se mohou Evropská komise a ostatní členské státy k návrhu vyjádřit. Členský stát nesmí schválit návrh technického předpisu před uplynutím této lhůty. Ve schváleném předpise obsahujícím pravidla technické povahy musí být uvedeno, že tento předpis byl náležitě oznámen (viz blíže <http://www.unmz.cz/urad/kontaktni-misto-98-34-r112>).

Podmínky a náležitosti této notifikace technických předpisů stanoví směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/1535 ze dne 9. 9. 2015 o postupu při poskytování informací v oblasti technických předpisů a předpisů pro služby informační společnosti. Zákon o ochraně ovzduší byl nicméně oznámen dle směrnice, která směrnici č. 2015/1535 předcházela (a byla jí zrušena a nahrazena). Jednalo se o směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 98/34/ES ze dne 22. 6. 1998 o postupu při poskytování informací v oblasti technických norem a předpisů a pravidel pro služby informační společnosti, ve znění směrnice 98/48/ES.

Kontaktním místem pro notifikaci technických předpisů v České republice je Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, na jehož webových stránkách (<http://www.unmz.cz/urad/kontaktni-misto-98-34-r112>) lze nalézt podstatné informace a návody pro připomínkování předpisů jiných členských států.

Související předpisy:

zák. o integrované prevenci, – nařízení vlády č. 351/2012 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv, – nařízení vlády č. 56/2013 Sb., o stanovení pravidel pro zařazení silničních motorových vozidel do emisních kategorií a o emisních plakétách, – emisní vyhláška, – vyhl. č. 330/2012 Sb., o způsobu posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění, rozsahu informování veřejnosti o úrovni znečištění a při smogových situacích, – vyhl. č. 312/2012 Sb., o stanovení požadavků na kvalitu paliv používaných pro vnitrozemská a námořní pravidla z hlediska ochrany ovzduší

Související předpisy Evropské unie a mezinárodní předpisy:

směrnice 2015/1535 o postupu při poskytování informací v oblasti technických předpisů a předpisů pro služby informační společnosti, – směrnice 2015/2193 o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší ze středních spalovacích zařízení, – směrnice 2008/50/ES o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu, – směrnice 2004/107/ES o obsahu arsenu, kadmia, rtuť, niklu a polycyklických aromatických uhlovodíků ve vnějším ovzduší, – směrnice 2016/2284 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší, – směrnice 2010/75/EU o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezování znečištění)

Literatura a další zdroje:

BÍZEK, V. Politika ochrany ovzduší v ČR a v Evropě. In *Příručka ochrany kvality ovzduší*. Praha: IREAS centrum s. r. o., Chrudim: Vodní zdroje Ekomonitor spol. s r. o., 2013.
DAMOHOŘSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010.
STEJSKAL, V. Rozhodování Soudního dvora EU ve věci překračování mezních hodnot koncentrací PM₁₀ ve vnějším ovzduší. *České právo životního prostředí*. 2012, č. 2, s. 127.
Evropská komise. *Cleaner air for all – Fact sheet about air pollution in the EU* [online]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/air/en.pdf> [cit. 2017-05-14].

Ministerstvo životního prostředí. *Zpráva o životním prostředí České republiky 2015* [online]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotního_prostředí_publicace/\\$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2015-20170301.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotního_prostředí_publicace/$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2015-20170301.pdf) [cit. 2017-05-13].

Ministerstvo životního prostředí. *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014* [online]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotního_prostředí_publicace/\\$FILE/SOPSZP-ZPRAVA_ZPCR_2014-20160201.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotního_prostředí_publicace/$FILE/SOPSZP-ZPRAVA_ZPCR_2014-20160201.pdf) [cit. 2017-05-13].

§ 2

(Definice pojmů)

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) ovzduším vnější ovzduší v troposféře,
- b) znečišťující látkou každá látka, která svou přítomností v ovzduší má nebo může mít škodlivé účinky na lidské zdraví nebo životní prostředí anebo obtěžuje zápachem,
- c) znečišťováním (emisi) vnášení jedné nebo více znečišťujících látek do ovzduší,
- d) úrovní znečištění hmotnostní koncentrace znečišťující látky v ovzduší (imise) nebo její depozice na zemský povrch za jednotku času,
- e) stacionárním zdrojem ucelená technicky dále nedělitelná stacionární technická jednotka nebo činnost, které znečišťují nebo by mohly znečišťovat, nejde-li o stacionární technickou jednotku používanou pouze k výzkumu, vývoji nebo zkoušení nových výrobků a procesů,
- f) mobilním zdrojem se rozumí samohybná a další pohyblivá, případně přenosná technická jednotka vybavená spalovacím motorem, pokud tento slouží k vlastnímu pohonu nebo je zabudován jako nedílná součást technologického vybavení,
- g) spalovacím stacionárním zdrojem stacionární zdroj, ve kterém se oxidují paliva za účelem využití uvolněného tepla,
- h) provozovatelem právnická nebo fyzická osoba, která stacionární zdroj skutečně provozuje; není-li taková osoba známa nebo neexistuje, považuje se za provozovatele vlastník stacionárního zdroje,
- i) emisním limitem nejvýše přípustné množství znečišťující látky nebo skupiny znečišťujících látek vnášené do ovzduší ze stacionárního zdroje,
- j) emisním stropem nejvýše přípustné množství znečišťující látky vnesené do ovzduší za kalendářní rok,
- k) imisním limitem nejvýše přípustná úroveň znečištění stanovená tímto zákonem,
- l) palivem spalitelný materiál v pevném, kapalném nebo plynném skupenství, určený jeho výrobcem ke spalování za účelem uvolnění energetického obsahu tohoto materiálu,
- m) těkavou organickou látkou (VOC) jakákoli organická sloučenina nebo směs organických sloučenin, s výjimkou methanu, která při teplotě 20 °C má tlak par 0,01 kPa nebo více nebo má odpovídající těkavost za konkrétních podmínek jejího použití,